

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณี การออกคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหาย¹

ณฐา ทิพย์วรเดช²

จากการศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของของรัฐ ในกรณี การออกคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการชดใช้ความเสียหายที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดแก่หน่วยงาน โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 วางหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 ที่ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนการดำเนินการไว้ โดยบุคลากรในภาคหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดนี้มีอยู่หลายประเภท จึงมีความแตกต่างกันในเรื่องของอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และยังมีทั้งผู้ที่อยู่ในระดับปฏิบัติและผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชา

ในกรณีของผู้บังคับบัญชา การพิจารณาถึงความรับผิดทางละเมิดของผู้บังคับบัญชา จะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อนกว่า เนื่องจากความเสียหายมักจะไม่ได้เกิดจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาโดยตรง แต่จะเกิดจากการกระทำของผู้ปฏิบัติงานโดยตรงดังกล่าวข้างต้น การที่จะตัดสินว่าผู้บังคับบัญชาต้องร่วมรับผิดชอบหรือไม่ และจะให้อำนาจกำหนดหรือแบ่งความรับผิดให้ผู้บังคับบัญชาเป็นสัดส่วนมากน้อยแค่ไหน เพียงใด เนื่องจากผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วยงาน ย่อมมีอำนาจหน้าที่ บทบาท ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์กร ดังนั้น เมื่อพิจารณา จะเห็นว่าการกำหนดตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ และการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาไว้ต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับภารกิจของหน่วยงาน จึงเป็นปัญหาที่ควรจะต้องนำมาพิจารณา เพื่อศึกษาเรื่องของหลักเกณฑ์ ในประเด็นข้อกฎหมายหรือเหตุผลทางกฎหมายที่จะนำมาพิจารณาตัดสินว่าผู้บังคับบัญชาในสถานะที่เป็นผู้ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการตามข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในหน่วยงานของตนว่าควรจะต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่ และการกำหนดสัดส่วนความรับผิดที่เหมาะสม และเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรใช้หลักเกณฑ์ ปัจจัยหรือเงื่อนไขใดมาพิจารณา ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายนี้ เป็นประเด็นสำคัญไม่เพียงแต่ต่อตัวผู้บังคับบัญชาเอง แต่ยังมีความสำคัญและ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณี การออกคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์

จุฑามาศ นิสารัตน์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ พิมพ์ใจ รื่นเรือง และรองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตสว่าง

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จำเป็นสำหรับผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในต้องพิจารณาวินิจฉัยความรับผิดชอบนั้น ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิด หัวหน้าหน่วยงานในฐานะผู้วินิจฉัยสั่งการ คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง และกระทรวงการคลังในฐานะผู้วินิจฉัยขั้นสุดท้ายของกระบวนการของฝ่ายปกครอง อีกทั้งอาจรวมถึงศาลปกครอง ซึ่งต้องพิจารณาพิพากษาเมื่อมีการฟ้องร้องเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองในเรื่องนี้อีกด้วย

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิด พ.ศ. 2539 ยังไม่ชัดเจน และยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชามีด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณี การออกคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหาย แบ่งเป็นสามปัญหา คือ

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา ในการออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการในส่วนราชการ เป็นไปตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนบัญญัติไว้ โดยผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ในการรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดังนี้

- 1) รักษาวินัยของตนเอง โดยกระทำการตามข้อปฏิบัติ และไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ (มาตรา 80)
- 2) ปฏิบัติตนต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างมีคุณธรรมและเที่ยงธรรม และเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี (มาตรา 73)
- 3) เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย (มาตรา 87)
- 4) กำกับดูแลให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำการตามข้อปฏิบัติและไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามทางวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิด (หมวด 7)

ประกอบกับในเรื่องของบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิด ฯ มาตรา 8 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐ มีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” และตามมาตรา 10 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นับทบบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติ หน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

จะเห็นได้ว่าจากบทกฎหมาย มาตรา 8 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด ฯ ได้กล่าวถึงตัวเจ้าหน้าที่และการกระทำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งครอบคลุม หรือหมายถึงเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในข่ายที่ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนต่อหน่วยงานของรัฐด้วยกันทั้งนั้น

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเรื่องสัดส่วนความรับผิดของผู้บังคับบัญชาในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น จากมาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย....” จะเห็นได้ว่าจากข้อกฎหมายข้างต้น การจะกำหนดให้ผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ได้มีสัดส่วนที่ตายตัว และไม่ให้รับผิดชอบร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม ซึ่งเดิมก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ จะร่วมรับผิดชอบเท่ากันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น ประเด็นปัญหาในเรื่องนี้คือการกำหนดสัดส่วนความรับผิดของผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ซึ่งมีกรณีตัวอย่างว่าควรเป็นอย่างไร ดังนี้

กรณีที่ 1 การกระทำความผิดทางละเมิด เกิดจากตัวผู้บังคับบัญชาเอง

กรณีที่ 2 การกระทำความผิดทางละเมิด เกิดจากตัวผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นกรณีที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้กระทำการใด ๆ ให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาในฐานะผู้มีหน้าที่กำกับดูแล และตรวจสอบการทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีความเอาใจใส่ และระมัดระวังในการทำงาน อีกทั้งยังต้องติดตามผลการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาการใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาสั่งการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดมีหลักสำคัญเกี่ยวกับการรับผิดชอบใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยความเสียหายที่เกิดขึ้นมี 2 สาเหตุใหญ่ ๆ ได้แก่

1) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก มาตรา 5 วรรคหนึ่ง “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่

ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้” และประกอบ มาตรา 8 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้า หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้นคณะ หนึ่ง โดยไม่ชักช้าเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบ และจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้น ต้องชดใช้...”

2) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐโดยตรง ตามมาตรา 10 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อ หน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจาก เจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติ หน้าที่ให้ บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์...” ประกอบมาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อเกิด ความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจาก การกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่ง โดยไม่ชักช้าเพื่อพิจารณาเสนอความเห็น เกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบ และจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้...”

จากบทบัญญัติและข้อกำหนดของระเบียบ จะเห็นได้ว่าหัวหน้าหน่วยงานคือผู้บังคับบัญชา จะต้องดุลพินิจ ซึ่งเป็นได้ทั้งดุลพินิจในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการพิจารณาว่าควรแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดหรือไม่ ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาจึงเป็น เรื่องสำคัญ และต้องมีความเหมาะสมเป็นธรรมและรวดเร็ว จึงควรจะต้องพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์หรือ มาตรฐานหรือกรอบแนวทางในการใช้ดุลพินิจอย่างไร

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณี การออกคำสั่งให้ ผู้บังคับบัญชาชดใช้ค่าเสียหาย ผู้ศึกษาพบว่ามิข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา ในการออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

1.1 ให้นำเอาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (4) และ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 52 จึงเห็นควรเสนอให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาบัญญัติ ไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงเห็นควรเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10/1 “การที่จะเรียกร้องค่าสินไหม ทดแทนจากเจ้าหน้าที่ ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย แต่เข้าใจโดย สุจริตว่าเป็นคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากคำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่อยู่ใน

ตำแหน่งประเภทบริหาร ระดับต้น ระดับสูงประเภทอำนวยการ ระดับต้น ระดับสูง ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการขึ้นไป ตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงานขึ้นไป ให้เจ้าหน้าที่ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาดังกล่าว หลุดพ้นจากความผิด เว้นแต่ จะได้ว่าหรือควรรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย”

1.2 แต่ในกรณีที่เป็นการร่วมปฏิบัติงานกับตามปกติ ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงาน แต่มีการผลของการดำเนินงาน ทำให้เกิดคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้ถูกเพิกถอนเป็นเหตุให้ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอก โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากความบกพร่องของตัวผู้บังคับบัญชาแต่อย่างใด จึงเห็นควรให้นำวิธีปฏิบัติตามหลักในระบบกฎหมายฝรั่งเศสมาใช้ โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดจากการกระทำของตน เพราะถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่นั้น ทำแทนหน่วยงานของรัฐ

2. กรณีปัญหาสัดส่วนความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

เห็นควรให้กำหนดแนวทางการแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เป็นแนวทางที่ยึดถือปฏิบัติโดยทั่วกัน โดยกำหนดสัดส่วนให้เป็นธรรมต่อผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น โดยเพิ่มสัดส่วนความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา

3. ปัญหาการใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาสั่งการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อมีการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

ให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ในข้อ 8/1 “หากความปรากฏเป็นเบื้องต้นว่ามีเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องและหรือก่อหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดอยู่ แต่ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งมีคำสั่งไม่ตั้งคณะกรรมการ โดยมีเจตนาเพื่อจะช่วยเหลือ เอื้อประโยชน์ หรือกระทำการอื่นใดอันมีลักษณะอย่างเดียวกันในราชการส่วนกลาง ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดกรณีผู้สั่งแต่งตั้งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวง ให้ปลัดกระทรวงกรณีผู้สั่งแต่งตั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่าอธิบดี ในราชการส่วนภูมิภาค ดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญากับเจ้าหน้าที่ดังกล่าว”

เอกสารอ้างอิง

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ: ความรับผิดชอบของรัฐในระบบ กฎหมายเยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. สำนักกฎหมาย
ปกครอง, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.